

KRONIEK SCHOOLJAAR 1953/1954

De aankomst van de toekomst

Het uitsterven van het verleden

Het huisverslag in de vorm van de Kroniek Rolduc over het schooljaar 1953-1954 begint met een ware klarenstoot: Leo Linssen krijgt uit handen van Prins Bernhard, die toen nog een redelijk onbevlekt blaas had en als houwdegen een indrukwekkende militaire reputatie, de Zilveren Anjer opgespeld/uitgereikt, een zeer prestigieuze culturele onderscheiding.

Kroniekschrijver van dienst R D Cornelis Coenen (Frans M.O. A en B) pakt meteen uit: de zeereerwaarde zeergeleerde Heer..., ten onrechte geen oud-leraar en ook geen oud-Rolducien, maar dan wel weer “medeoprichter en eerste mederedacteur van ons jaarboek.”

Van dorpspastoor tot kunstpaus

Leo Linssen kwam in 1913 als verse wijdeling op Rolduc aan met de opdracht ‘leraar’ te worden te beginnen als surveillant. Na vijf jaar haalde hij zijn M.O. Nederlands om tien jaar later prefect van Groot Rolduc te worden en nog eens zeven jaar later, we schrijven dan 1935, als dorpspastoor naar Heugem te verdwijnen. In zijn perfect-tijd op Rolduc wordt al duidelijk wat zijn sterke punten zijn. Hij weet een reeks van bekende schrijvers en toneelspelers en voordrachtskunstenaars naar Rolduc te halen om daarmee de Nederlandse literatuur op het stuk van boeken en toneelspel onder de aandacht van de jongens te brengen. Denk aan Van Dalsum, Wies Moens en Eduard Verkade. Contacten leggen ligt deze man en dan krijgt hij plotseling te horen dat de bisschop meer in hem ziet als dorpspastoor. Hij ging er fel tegenin, maar het hielp niks. Na drie jaar Heugem wordt hij in 1938 pastoor van de grootste parochie van Maastricht, de St. Lambertus, en in die stad bloeit deze energieke en joviale Noord-Limburger enorm op. Hij kan vanuit de oudste stad van Nederland weer zijn culturele vleugels uitslaan en dat is wat hij doet. Hij wordt medeoprichter en bestuursvoorzitter van de kunstacademie Jan van Eyck, medeoprichter en president van de Toneelacademie en in 1946 ook nog eens directeur van de toenmalige R.K.H.B.S., daarna bekend als het Hendrik van Veldekecollege met een gymnasiumafdeling erbij. En vervolgens verdween het Veldeke in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw in een ware golf van onderwijsfusies als zelfstandige school tot verdriet van velen en heus niet alleen oud-leerlingen en dito leraren. Vandaag de dag is het Sint Maartenscollege aan de Noormannensingel in Wijckerpoort de rechtstreekse voortzetting van het Veldeke, begonnen als een dependance, nu met een eigen gymnasiumafdeling.

Toegewijd stimuleren, organiseren, belangstelling tonen voor wat mensen willen, overtuigen en initiatieven lostrekken. Dat zijn zo de epitheta ornantia, de versierende kwalificaties die Leo Linssen bij gelegenheid van zijn Zilveren Anjer krijgt aangemeten. Tjee, hoe kan iemand tot op hoge leeftijd zo actief zijn? De “kunstpaus van Limburg”, zoals hij wijd en zijd genoemd werd, bereikte de leeftijd van 87 jaar. Hij overleed in 1975 en was toen Officier in de orde van Oranje-Nassau en ereburger van Maastricht.

Celibaat

Misschien zijn er mensen die denken: dit is een schoolvoorbeeld van de heilzame werking van het celibaat, zoals Paulus dat omschrijft in zijn eerste brief aan de inwoners van Korinthe (7, 1 en 2) “Het is goed voor een man geen omgang (lees seks) te hebben met een vrouw. Ja, maar wegens de hoererij (δια δε τας πορνειας in het oorspronkelijke Grieks van die dagen) is het beter dat iedere man zijn eigen vrouw heeft en iedere vrouw haar eigen man. Een wel zeer negatieve benadering van relaties, leidend tot de echtelijke liefde. Verderop, in vers 28 zegt Paulus, samengevat: Trouwen is geen zonde, maar je haalt je wel een hoop kommer en zorgen op de hals. En verder ook: “Wie niet getrouwd is, heeft zorg voor de zaak des Heren, hoe hij de heer kan behagen. Maar de getrouwde heeft zorg voor aardse zaken en wil zijn vrouw behagen, en zijn aandacht is verdeeld.” Paulus voegt aan deze uiterst pragmatische benadering van de fenomenen seks en relatie nog een opvallende ‘disclaimer’ toe: “Dit alles zeg ik tot uw eigen bestwil, niet om uw eigen vrijheid aan banden te leggen. Het gaat mij alleen om de eerbaarheid en een onverdeelde toewijding aan de Heer. Conclusie van zijn betoog: ”Wie zijn verloofde huwt handelt juist, wie haar niet huwt handelt beter.”

Kort samengevat nog eens: “Wie zich als priester helemaal voor de Kerk en Jezus Christus en diens boodschap wil inzetten, heeft gewoon geen tijd en energie voor een getrouwd leven en de opvoeding van kinderen. Dat leidt maar af van wat het allerbelangrijkste is.”

Multiplicamini!

Ik durf niet te zeggen of deze praktische en koude benadering wel voldoende is om de menselijke oerdriften echt onder controle te krijgen. Afgaande op mijn eigen persoonlijke ervaringen: ik weet zeker van niet. En wat te denken van de goddelijke overweging in het boek Genesis bij het scheppen van de vrouw: ”Het is niet goed dat de mens alleen is.” En tenslotte het overbekende “Gaaf en vermenigvuldigt U” (“Crescite, et multiplicamini, et replete terram”) uit het prachtige verhaal van de zondvloed. (Genesis, hoofdstuk 9)

Mijn wijze moeder zaliger hanteerde altijd een klassieke doodoener als zij lucht kreeg van seksuele probleempjes bij haar kroost. “Jeh, jong, de kins ut noe eimel neet achter dien oere oetzweite!” Hoe lang nog worden eeuwen eenzaamheid, schaamte, wroeging en misbruik weggewuifd of voor lief genomen om de ideale priester te handhaven? Ik ben wel een enorme zijweg ingeslagen, maar het moest me van het hart.

Terug naar de kroniek van Rolduc over het schooljaar 1953/1954. Wat meteen opvalt is dat de kroniek op 14 juli begint met de uitreiking van de Zilveren Anjer aan Leo Linssen. Andere jaren begon het nieuwe schooljaar met een uitvoerige opsomming van alle mensen en organisaties die in de zomermaanden op Rolduc hun vergaderingen hielden of hun studiedagen en retraites. In de zomermaanden was de oude abdij uitgestorven, omdat alle jongens vertrokken waren naar huis en haard en vader en moeder. Zou Rolduc plotseling niet meer in trek zijn als oord van maatschappelijke bezinning? Helemaal niet! De oorzaak van deze schriftelijke stilte is het simpele feit dat provisor Pierre Meisen na 28 jaar Rolduc in bestuurlijke functies op 1 december 1952 naar Heugem is vertrokken als pastoor, waar hij nog

tot 19 oktober 1965 pastoraal werkzaam was. Deze Meisen, vanaf 1942 provisor van Rolduc, zeg maar manus-van-alles en hoofd huishoudelijke dienst, was in de zomervakantiemaanden de achterblijvende opzichter van het complex, wanneer ook de leraren vrolijk uitzwermden naar hun vakantiebestemmingen. Hij zorgde dan voor de ontvangst van de zomergasten en hield meteen een soort beknopt dagboek bij over wie er allemaal langskwam. Bij zijn vertrek van Rolduc op maandag 1 december 1952 werd hem voor die goede kroniekszorgen nog een apart dankwoordje gegeven in de kroniek van de kant van de redactie van het Jaarboek. Meisens opvolger als provisor, Pie Houben, die deed dat kennelijk niet, de kroniek bijhouden. Zo sterft met het vertrek van Meisen een stuk verleden uit.

Het nieuwe schooljaar begint na het grote Anjerfeest meteen met ellende. Vier dagen later, op 18 juli, heeft leraar natuur- en scheikunde Herman Lemmens, jazeke **de Pief**, een ernstige aanrijding met een bestelauto in Herten. Zo ernstig, dat hij de laatste sacramenten krijgt toegediend. En op 25 augustus, krijgt aardrijkskundeleraar **Mathijs Berkels** een bromfietsongeluk en wordt opgenomen in het ziekenhuis van Venray. Zonder deze twee begint op 31 augustus toch gewoon de jaarlijkse lerarenretraite onder leiding van jezuïet prof. dr. J. Tesser. Dr. Pieter Everts zal er ook niet bij zijn geweest, want hij gaat per 1 september als vicepresident van Rolduc en leraar klassieke talen met pensioen, sorry emeritaat, waarvan hij nog tot 1972 mag genieten. En ja hoor: op donderdag 3 september zijn alle jongens er weer, behalve die van 1 gym en de V.K.

Léger/Stassen

Tekenleraar G.J.M. Léger neemt ook afscheid van Rolduc met de beste wensen voor zijn nieuwe werkkring. Ook hier geen bijzonderheden. Ach ja, het is bekend: lekenleraren zijn niet in tel op Rolduc en de tekenleraar hangt wat waardering betreft aan de achterste mem op het maar eens op zijn Limburgs te zeggen. Het is hoogstwaarschijnlijk de tweede keer dat Léger in het jaarboek vermeld wordt. De eerste keer was op 20 december 1935, toen hij op Rolduc benoemd werd. Maar daar komt, wat tekenleraren betreft, echt duidelijk verandering in. Want op 12 september komt er een gewijde tekenleraar definitief naar Rolduc R.D. **Jos Stassen**. Met Stassen komt de toekomst van Rolduc aan in Kerkrade. Hij was als leraar al op Rolduc benoemd door de bisschop in september 1947, maar welk vak hij zou gaan doen, dat moest nog beslist worden. Hoe autoritair dat in zijn werk ging staat te lezen in zijn biografie, die in 2016 verscheen, zie bronvermelding verderop in deze tekst. Jos. Stassen koos voor de Haagse Kunstacademie of Academie van Beeldende Kunsten, hoewel de bisschop daar een hard hoofd in had.

“Jimmy”, noemden alle jongens in de jaren zestig deze aardige, vriendelijke en behulpzame man, die als tekenleraar en kunsthistoricus veel te lief was voor de bengels die wij toen waren. Nog niet één keer heb ik hem zijn geduld zien of horen verliezen. Wat Jos. Stassen voor Rolduc heeft betekend en hoe dat zo gekomen is, wordt uitvoerig belicht in de in 2016 verschenen biografie “Jos. Stassen, veelzijdig cultuurdrager 1921-2001” of voor de liefhebber “Mgr. Jos. Stassen enz.” Geschreven door een collectief van negen schrijvende bijdragers, onder wie ikzelf, met Piet Mertens en Lennart Willems als samensteller en redacteur. En net als bij Leo Linssen kan hier de vraag gesteld worden: zou ‘Jimmy’ Rolduc ook hebben kunnen redden als een vrolijke vader van - zeg – drie of vier kinderen en toegewijde en intens

liefhebbende echtgenoot? “**Natuurlijk** wel”, roep ik lachend tegen de heilige apostel Paulus, over al die eeuwen heen.

Op zondag 6 september 1953 huppelen ook de jongsten door de oude poort en de grote voordeur van Klein-Rolduc en dan kan het schooljaar eindelijk echt beginnen. De jongsten hoeven niet meteen in een retraite te duiken, maar krijgen een verdiepingsdag. “De lange rij van lessen begint langzaam voorbij te schuiven.” Zo beschrijft de chroniqueur het. Nou, nou, denk je dan, die heeft er ontzettend veel zin in. Het gewijde lerarenkorps krijgt dan ook een paar flinke tikken:

Pieter Everts, classicus, hoeft niet meer voor de klas. Knap zijn emeritaat gehaald in het onderwijs. Zijn portret in de kroniek kijkt ons aan met een blik van “Wat moet dat daar, jongen?” Leraar Frans J.P. Boosten wordt rector van het Veldeke in Maastricht. Zijn portret straalt neerbuigende berusting uit in de trant van “Heden ik, morgen gij”. En tenslotte Jan Bohnen, leraar Nederlands: hij vertrekt naar Sittard om daar directeur van het Kleesj te worden. Hij etaleert een doordringende blik op zijn portretfoto: een mengeling van boosheid om gekrenkte trots, een poging tot duiveluitdrijving of misschien gewoon overconcentratie bij het kijken naar het vogeltje. Zo wordt vanuit Rolduc het RK onderwijs in Limburg weer sterk gesteund door de bisschop, die daar eerder zo huiverig voor was. Dat lekenleraar Duits P. Eck na 43 jaar vertrekt met pensioen zal niemand verbaasd hebben. Met een dunne strenge mond en afhappende mondhoeken, kijkt hij met harde, nietsziende ogen achter een ziekenfondsbrilletje de lezers aan. Gepokt en gemazeld in het onderwijs. De vrolijke, goedlachse, maar bij vlagen ook giftige **Louis Augustus** drukt zijn voetsporen als opvolger. Voor het vak Frans moet hulp worden ingehuurd en ook voor het muziekonderwijs. **P. Zeyen**, 52 jaar muzikleraar en organist, die elke zondag na het lof een orgelconcert gaf in de kerk, verlaat Rolduc eveneens. Zijn portret in het jaarboek bij de vermelding van zijn eervol vertrek doet mij gniffelen. Zeyen kijkt een beetje vies met opgetrokken neus, schuin in de cameralens, alsof hij denkt en niet hardop wil zeggen: “Wie heeft hier nu weer een scheet gelaten?” De belangrijkste, gewijde afscheid nemers worden nog eens gehuldigd door de president en de burgemeester van Kerkrade tijdens een ‘officiële plechtigheid’ in de aula op zaterdag 12 september. Het betreft de RiDi Everts, die een officierslintje in de orde van O.N. krijgt, Bohnen en Boosten.

Het zijn van die onopvallende meldingen, zoals die op vrijdag 25 september: de heren filosofen krijgen voor het eerst op die dag hun maandelijks vrije dag. Zij doen niet meer mee met het plebs van de cour, wanneer die weer om een of andere knullige reden een halve dag vrij van school krijgen, het congé. Een eerste spoortje van verwijdering! Zoals bij het congé ter ere van het feit dat wiskundeleraar R. Salemans in Den Haag zijn M.O. wiskunde heeft gehaald. Salemans wordt tijdens het diner publiekelijk gefeliciteerd door de president en de Harmonie brengt hem een serenade. Geen congé is er natuurlijk voor de melding dat Jos. Buck zijn studie klassieke talen in Nijmegen moet afbreken en aan het Angelicum in Rome theologie moet gaan doen. Zo begint de oktobermaand en in de tweede helft van die maand zijn alle opnames van de ROBO (Het röntgenologisch borstsonderzoek) in orde bevonden. Er worden veel heimweefilms van Walt Disney in de aula vertoond. Alleen een missiepater vindt het ook leuk om op Missiezondag 18 oktober een lezing te houden over de vraag “Zijn er nog koppensnellers en menseneters in Nieuw-Guinea?”, toen nog een stukje Nederland. Gelukkig mag iedereen op zaterdag 31 oktober na het diner enkele dagen op half trimester. Tot 4

november en dan is de Pief, op 11 september uit het ziekenhuis ontslagen, ook weer van de partij voor de klas. Op donderdag 19 november is er weer een specialiteit van Rolduc in die dagen (in illo tempore: haha!) aan de orde: het jeugdconcert door het Maastrichts Symfonie Orkest onder leiding van André Rieu, en dat is natuurlijk de vader van DE André Rieu. Die vader met vaak een hoogrood gezicht is een wat bozig en streng overkomende dirigent met weinig geduld voor 'valse' noten, verkeerde inzetten en het ontbreken van ritme. Met een uitstraling totaal contrair aan die van zijn thans wereldberoemde zoon, de nieuwe 'Walzerkönig' van Mestreech. Vader Rieu behandelt in deze versie van het jeugdconcert de symfonische blaasinstrumenten, zoals de klarinet en de hobo. Wat een weelde, zo'n brede muzikale opvoeding. Ik geniet er nog dagelijks van, al heb ik deze jeugdconcerten zelf niet meegemaakt (in 1953 was ik vijf jaar), maar in "mijn tijd" werd de beleving van klassieke muziek in vele aspecten niet verwaarloosd. Als ik me goed herinner waren zelfs balletten welkom. Op zondag 22 november viel ook dit jaar het Ceciliafeest, de patrones van de muziek in groepsverband, zoals koren, fanfares en harmoniegezelschappen. Bij uitstek ook de dag om muzikale jubilea te vieren. En daarom brengt de Rolducse harmonie een serenade aan het "zangkoor der eerwaarde zusters", dat 20 jaar bestaat en dus zijn vierde lustrum viert. De serenade is eigenlijk een dag te laat, maar zo goed bedoeld. En er is meer goed nieuws: aardrijkskundeleraar Mathijs Berkels die een ernstig bromfietsongeluk kreeg is weer een flink stuk opgeknapt. Hij kan vanuit Sevenum een bezoek aan Rolduc brengen. Midden in de week op woensdag 25 november zorgt een heilige vrouw uit het verre verleden weer voor feestelijkheden op Rolduc, maar eigenlijk alleen voor die filosofen. Het is Sint Katrien. Klapstuk van de dag is altijd de manier waarop die filosofen de rest van de bewoners van Rolduc laten meegenieten van hun feestelijkheden. En dat is het opvoeren coram omnium (sorry, hoor) voor iedereen dus, van een toneelstuk, dat meestal spannend is. In 1953 brengen de filosofen het spannende stuk "Pagham Moor 11.55 op de planken en de kroniek brengt daarbij een recensie die elders in het jaarboek niet te vinden is. Uiteraard zonder de clou te verraden. Waarschijnlijk was er voor het jaarboek te veel aanbod van teksten en lange verhalen, zodat de rubriek die alle voorstellingen, films en toneelstukken besprak kwam te vervallen. De kroniek vermeldt nota bene nog de naam van de recensent, L. Snijders, alsof het om een verwijzing naar een apart stuk in het jaarboek gaat, maar niks daarvan. Ik zag met verbazing de vermelding van dit stuk in de kroniek staan, omdat de RTV, de Rolducse Toneelvereniging op zondag 16 juni 1963, dus bijna 10 jaar later dit stuk nog eens gespeeld heeft. Zelf mocht ik toen de kantoorklerk Arthur spelen. Deze opvoering was een beetje een sof, omdat in het laatste bedrijf er iets misging met een apparaat, dat de voortgang van de treinen op primitieve wijze aangaf met bewegende, bordkartonnen treintjes. Een van die treintjes bleef hangen en toen dacht het hele publiek dat er een treinramp gebeurd was. Quod non! Ik heb de toneeltekst nog in mijn boekenkast gevonden, maar het is toch echt te veel moeite om dit boekje te gaan naslaan op exacte details. Ik loop de kans dingen te verklappen en dat wil ik als simpele klerk niet op mijn geweten hebben. Misschien als we zijn aangekomen in 1963. Want zo'n bekend toneelstuk is het nou ook weer niet, want Internet kan het gewoon niet vinden.

Maar er is nog iets gekks aan de hand met de kroniek '53-'54. Aangekomen in de laatste week van november verschijnen er plotseling allerlei foto's van Rolducse sportclubs en wedstrijden bij teksten die niet betrekking hebben op sport. Het Rolducse voetbalelftal staat boven het filosofentoneel van Sint Katrien enz. Vervolgens foto's van tennis, handboogschieten en

volleybal, allemaal zomersporten, die willekeurig door de kroniek van november 1953 heen gestrooid zijn. Er volgen nog twee groot opgeblazen foto's van de Jour des Jeux, die normaal in de buurt van het Presidentsfeest in juni of juli gehouden wordt. Vervolgens komen de verschillende clubs van Rolduc aan de beurt, te beginnen met de Harmonie, De Vogelvrienden, twee jongens die schetsen maken aan primitieve ezels in het bosquet, de zweefvliegtuigclub, de radioclub, de knutselklas, 'onze boekbinders', de Bloemenclub, "Postzegelverzamelaars", "Jonge Boetseerders", "De Pioniers" en als laatste "Volksdans", een foto met op de voorgrond zes jongens die een soort stokkendans uitvoeren op de cour, terwijl onder de kastanjabomen langs de ijzeren weg op banken het publiek toekijkt. Het lijkt wel of er iemand binnen of nog eerder buiten de redactie heeft geroepen: "Nooit staat er eens iets leuks in die kroniek van jullie over al die fijne clubs die we er op Rolduc op na houden in. Doe daar eens wat aan!!" En dat de redacteurs, Cornelis Coenen en Charles Janssen, beiden R.D. dat wel, in een vlag van verontwaardigde balorigheid meteen een stapeltje van bijna twintig foto's van Rolducs clubleven willekeurig tussen de teksten door gestrooid hebben. Zou de **Bölles** of wie dan ook, misschien de bisschop of de coadjutor daar blij van zijn geworden? Geen enkele foto heeft een bronvermelding of een fatsoenlijk onderschrift: dat zou vandaag de dag niet meer kunnen! De laatste dagen van november laten in de kroniek een soort goodwill-campagne zien van de Limburgse Staatsmijnen zien. Op donderdag 26 november brengen de filosofen een bezoek "aan de diverse mijnen". Hier vallen geen namen, maar uiteraard zullen dat uitsluitend Limburgse staatsmijnen geweest zijn en misschien ook wel de Domaniale mijn in Kerkrade. Per slot van rekening dienen aanstaande priesters zich te realiseren, dat hen wel eens de zielzorg in een mijnwerkerskolonie zou kunnen worden toevertrouwd. En op Sociale Zondag, 29 november, wordt dat nog eens dunnetjes overgedaan. Er is een tentoonstelling van de Limburgse impressionist Eug. Quanjel, die behalve glas-inlood-ramen voor kerken ook veel mijngebouwen schilderde. Zijn werken worden geflankeerd door een "stand" van de Staatsmijnen; dan komen de leerlingen van de Ondergrondse Vakschool van de Domaniale Mijn voetballen en tenslotte mogen de leerlingen van de hogere klassen vragen stellen aan het bestuur van de RK Mijnwerkersbond na het Lof, uiteraard. December betekent Sinterklaas en vanaf de eerste decemberdag spookt de goedheiligman door gangen en klassen. Op vijf december is de run op de pakjes in de chambretten, maar pas na het diner en enkele op Rolduc geschoten smalfilms. En op Sinterklaasdag zelf, 6 december, de dag van het nieuwe speelgoed, van de warme sokken, de handschoenen, de zelfgebreide truien, begint alweer een geestelijke driedaagse naar het feest van Maria Onbevleete Ontvangenis toe. Misschien hebben we allengs te veel heiligen verzameld op de kalender, maar er zijn ook volksdansen en voordrachten in de aula: zangsolo's, solo's op fluit en piano. En dan slaakt de kroniekschrijver een putdiepe zucht en schrijft hij letterlijk: "We hebben een stille hoop dat dergelijke avonden de doodsteek mogen toebrengen aan alle jasz- (sic!) en andere bonte avonden."

Deze verklaring staat in de eerste persoon meervoud, de wij-vorm. Terecht want deze verzuchting wordt door het overgrote deel van het korps leraren en begeleiders van harte onderschreven. In 1953 net zo goed als in mijn eigen roaring sixties als Rolducien. Ziehier dus de wortel van mijn totnutoe levenslange grondige afkeer van alle vormen van wat moderne muziek moet heten: dance, hiphop, rythm and blues, rock and rol, pop, jungle, house, techno en gewoon geschreeuw en gebonk, versterkt door enorme speakers. Exact na de Stones en de Beatles was het bij mij: Vingers in de oren en weglopen, jongen.

Nog voor de winterfeestdagen losbarsten, zeg maar het oude midwinterfeest, maar dan anders, komt de Limburgse gouverneur Frans Houben, hier uiteraard “Commissaris der Koningin” genoemd, nog even op Rolduc langs voor een bezoekje, omdat hij toch in Kerkrade moest zijn voor een administratief bezoek (wat?). Houben krijgt de eer van de aula en wordt toegesproken door de President. Hij reageert met vleierij in precies de goede woorden.

Op vrijdag 17 december beginnen de tentamens voor de eindexaminandi. De dag daarop de proefwerken, nog steeds composities genoemd, voor de hele school. Op diezelfde dag haalt mijn eerste leraar Latijn, J. Rouwet, zijn doctoralexamen klassieken (Latijn en Grieks, dus). Op woensdag 23 december gaat iedereen op kerstvakantie. Krap tijd om de boom thuis op te helpen zetten, want donderdagavond is Kerstavond en vrijdag is het Kerstmis. De eerste Kerst na de Watersnood van begin februari. Hoe zouden de overlevenden erbij gezeten hebben met de Kerstdagen? Dat zijn toch de intiemste, gezelligste en fijnste feestdagen van het hele jaar naar mijn mening. De tijdschrijver van dienst komt niet op deze gedachten, terwijl hij in de tijd zoveel dichterbij was dat ik nu op dit moment. Na de vermelding van de plechtige Kerstnacht in de kapel van de zusters, een vast hoogtepunt elk jaar voor extra eenzame achterblijvers in de midwinterabdij, besteedt hij veel ruimte aan het jaarverslag van de St. Vincentiusvereniging, waarin de gang van zaken over het huisbezoek aan en de ondersteuning van de arme gezinnen wordt besproken. De St. Nicolaas-actie van Sint Vincentius was in 1953 een groot succes dankzij de royale giften van de Rolducse gemeenschap en dat bleef er in de kas van de penningmeester een aardig batig saldo over. Dat moet natuurlijk ook naar de armen.

Dinsdag 12 januari zit de jaarwisseling en de Kerstvakantie er weer helemaal op. Over de jaarwisseling op Rolduc valt zelden iets te lezen. En de herstart van het schooljaar in 1954 begin zoals zo vaak met een opsomming van ongelukken en ziekte. De president moet enige tijd in zijn kamer blijven “wegens een wonde aan zijn voet.” Wij zouden nu zeggen: “omdat hij een lelijke wond aan zijn voet heeft”, maar ook dan is niet duidelijk wat er aan de hand is. Natuurlijk, de goede man heeft recht op privacy. Het is te hopen dat het niet om diabetes gaat. Leraar aardrijkskunde M. Berkels komt voorlopig ook nog niet terug voor de klas. Nog niet geheel hersteld van zijn ongeluk met de bromfiets. Op donderdag 21 januari – we zijn alweer een dikke week aan de gang met naamvallen of formules – meldt de kroniekschrijver een kamermuziekconcert voor twee solisten, de pianist Mat Niël en de cellist Marcel Frère. De ruimte waar wordt niet vermeld, maar de chroniqueur heeft er zich kennelijk zo op verheugd, dat hij persoonlijk is gaan luisteren. Tot zijn teleurstelling. Want het concert voor de twee solisten bevalt hem helemaal niet, zelfs niet, nu het geen jasz of bonte avondmuziek is. De kroniek constateert dat ondanks de goede bedoelingen van de twee musici zij niet in staat waren een band met het publiek op te bouwen, omdat hun spel bij vlagen te stijf en te koud was, omdat de musiceervreugde ontbrak. Hun vertolking was te weinig fijn, onbeheerst en krampachtig. Je zult het maar te lezen krijgen als uitvoerend musicus in een belangrijke kroniek van een school van gewicht. Dat spelers van klassieke muziek nog wel zo bij de enkels worden afgezaagd is voorlopig een unicum voor alle jaarboeken van 1921 tot 1954. Het Rolducse publiek kennende zal er ook wel behoorlijk ‘gekuit’ zijn tijdens het concert. In ieder geval ontloopt de kronieker met deze voor-de-vuist-weg-recensie het verwijt dat hij

alleen moderne muziek afkraakt en dat hij bij klassieke muziek alleen maar onkritisch zit te zwijmelen.

En eindelijk weer goed nieuws: aardrijkskundeleraar R.D. Mathijs Berkels wordt in de eetzaal met een hartelijk applaus terug welkom geheten op de school. Hij is zijn ongeval eindelijk te boven en gaat weer aan de slag. Dat geldt ook voor de President zelf. De kroniek kondigt aan dat in de laatste week van januari de President na het avondgebed een inleiding op het Mariajaar houdt. Het staat er niet, maar de context is duidelijk: bedoeld is: elke dag na het avondgebed en dat is geen sinecure oftewel een behoorlijke klus. Op dinsdag 26 januari het verlossende woord, maar op welke manier: “Het ijs draagt en na het diner binden velen de schaatsen onder.” Zelden heb ik de opening van het ijspretseizoen op de vijf vijvers van Rolduc droger horen aankondigen dan op deze manier. De ijspret was een klassieke bijdrage aan de vorming en lichamelijke oefening van al die jonge knapen in hun groei. Generaties kroniekschrijvers kwamen niet uitgejubeld over hoe fijn het was, al dat perfecte ijs in de buurt. En al dagen van tevoren ging het over de dikte en de weersverwachting. En nu zo’n zielloos zinnetje, terwijl je op z’n minst een kreet als “Ut yiet aon” zou verwachten. Maar niks hoor: er zijn geen Friezen of Grunningers meer op Rolduc!!

Eind januari is het weer tijd voor het traditionele bezoek van monseigneur Lemmens. Hij komt eigenlijk alleen op bezoek bij ‘zijn’ filosofen, maar hij laat zich altijd ook even in de eetzaal zien bij de jongens en belooft hen dan een halve dag schoolvrij, het congé. Dan logeert hij een nachtje in zijn eigen appartement, helemaal aan het einde van de ‘Heerengang’, slaapt en beetje uit en doet dan zelf de mis op 29 januari voor iedereen iets later dan de dagorde voorschrijft. En het congé volgt onmiddellijk en de vrije middag is al ingevuld: een hilarische film van Don Camillo. Ik lees dat mijn latere leraar Frans, J. Lenders, op 28 januari slaagt voor zijn kandidaatsexamen Franse Taal en Letterkunde aan de Universiteit van Nijmegen. Op 30 januari wordt nog steeds geschaatst, vijf dagen aan een stuk dus en voor een van de schaatsers is dat te lang. F. Stassen van 1b krijgt een ongeluk op het ijs en moet naar het ziekenhuis voor een oogoperatie. De schaatswedstrijden van een dag later, zondag 31 januari, gaan toch gewoon door. De president ook, dat wil zeggen met zijn avondlezingen, die nu over de H. Mis gaan.

Dinsdag 2 februari is het feest van Maria Lichtmis, einde van de liturgische kersttijd. Feestelijk genoeg om het Limburgse Toneel uit te nodigen voor het opvoeren van “Boeven en Meizoentjes”. Het gezelschap krijgt een fijne korte recensie van de chroniqueur: “een komische thriller, boeiend en toch vol humor” en dan volgt de naamlijst van de spelers. Nog steeds geen plek voor cultuur elders in het jaarboek. Daarna de mededeling dat J. Janssen, leraar aardrijkskunde sinds de jaren dertig, benoemd is tot rector van het ziekenhuis te Kerkrade. Hij neemt afscheid van Roda en heeft daarmee recht op zijn portret in de kroniek. En opnieuw zien we enkele pagina’s eerder, een akelige foto van iemand die als een chagrijnige maagpatiënt in de lens kijkt. Daarmee zijn hopelijk de geïllustreerde personeelsmutaties voor dit schooljaar afgewerkt. Nauwelijks heb je deze afrondende notitie opgeschreven of daar staat enkele dagen later de droeve mededeling dat een zeer begaafde, maar ook harde werker in het middelbaar en hoger economisch onderwijs, Mgr. prof. dr. Jos Cobbenhagen, in de vroege ochtend van woensdag 10 februari plotseling is overleden. Zestig jaar, veel te vroeg. Cobbenhagen krijgt een uitgebreid In Memoriam elders in het jaarboek. Een korte samenvatting moet hier volstaan: Cobbenhagen bracht gym en filosofie op Rolduc

door rond de aanvang van de twintigste eeuw. Hij werd in 1917 gewijd, maar werd al een jaar eerder naar Roda gestuurd als jonge leraar-in-spe vanwege zijn wakker verstand en intelligentie. R.D. Jos ging meteen economie studeren in Rotterdam. Tussen 1917 en 1927 maakt Jos Cobbenhagen een bliksemcarrière door de wetenschappelijke rangen in de wetenschap van handel en economie: in 1919 haalt hij zijn eerste diploma handelseconomie, twee jaar later zijn doctoraal handelswetenschappen in Rotterdam. Tussen 1922 en 1926 wordt hij lid van maar liefst drie verschillende examencommissies. In september 1927 wordt hij benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de R.K. Handelshogeschool in Tilburg, terwijl hij in augustus van datzelfde jaar in Rotterdam promoveert. In september 1929 wordt hij gewoon hoogleraar in Tilburg en eind oktober vertrekt hij van Rolduc naar Tilburg, maar blijft tot 1935 voor enkele lessen in de week toch nog terugkeren naar Rolduc als leraar. Hij wordt tenslotte lid van de Onderwijsraad, afdeling Hoger Onderwijs in 1929, en is (pffff!) in de periode van 1932 tot 1946 drie keer enkele jaren Rector Magnificus van de Katholieke Economische Hogeschool Tilburg. Hij geldt dan ook als een van de oprichters van uiteindelijk de Hogeschool en later Universiteit Tilburg. Deze man wordt hooggeprezen voor zijn vele onderwijsverdiensten. Voor zijn persoonlijk leven, is mijn eerste inschatting, waren het wellicht veel te veel verdiensten... Met alle respect voor de fenomenale inzet van deze onderwijsspionier in het zuiden des lands. Dergelijke succesverhalen, al dan niet abrupt afgebroken door een plotseling en te vroeg overlijden, doen me altijd denken aan hoofdstuk 25 van het evangelie van Mattheus, aan de parabel van de talenten en de dienaren van een rijk heer, die op reis ging. "Want wie heeft, zal nog meer krijgen en wel in overvloed", is een van de laatste regels van dat verhaal. En de armste dienaar wordt buitengeworpen: "Fletus erit et stridor dentium", staat er dan in de Latijnse versie: daar zal geweest zijn en gekners der tanden.

En dan het begin van dat hoofdstuk 25 over de vijf domme en de vijf slimme meisjes die met hun olielampen op het thuiskomen van de man wachten die met hun mevrouw gaat trouwen, op de bruidegom dus wachten. Het is de bedoeling dat zij hem met hun brandende lampen tegemoet trekken om hem feestelijk voor de bruiloft binnen te halen. Maar het vrijgezellenfeest van die lapzwans met zijn vrienden en vriendinnen duurt zo lang, dat de brrruidegom pas halvernacht half bezopen aan komt kakken. Alle tien de welkomstmeisjes zijn dan al in de voortuin of langs de oprijlaan naar het prachtige huis, dat in de parabel de hemel voorstelt, in slaap gesukkeld en hun olielampjes zijn uitgegaan. Ze schrikken wakker als de buurvrouw met haar schelle stem midden in de nacht begint te roepen: "Daar is hij, die vreselijke labbedie van een Salomon. Vooruit, meiden, sta op en licht hem bij bij de voordeur." En dan blijkt dat de helft van de schone slaapsters in de nacht hun lamp niet meer aankrijgen, omdat ze geen extra kruikje olie hebben geregeld, voor als het laat zou worden. Er zijn wel meiden die daaraan gedacht hebben, maar die weigeren pertinent hun extra olie te delen met de domme gansjes zonder olie. "Nee", zeggen ze bits, "Straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen!" Het staat er letterlijk zo in het evangelie. Hoewel ik door de jaren heen, meestal ergens in de herfstmaanden talloze malen vrome preken heb aangehoord over talenten en meisjes met olielampen, ik blijf het klassieke voorbeelden vinden van stuitend kapitalisme en walgelijke hebzucht en wat de olielampen betreft van walgelijk egoïsme en botheid. Elke keer als deze evangeliën voorbijkomen in de liturgie, zit ik weer te knarsen met mijn tanden! Voor mijn part had die hele bruidegom met zijn zatte kont rustig de sloot in kunnen strompelen, dan was hij misschien meteen ontuchtterd. Deze parabellen zeggen meer over Mattheus zelf dan over iemand anders.

Deze lange uitweiding deed me het ijscongé van maandag 8 februari overslaan. Er ligt al zolang vast ijs op de vijvers dat een extra vrije middag van school om heerlijk te schaatsen echt helemaal op zijn plek is. Bovendien is op woensdag 3 februari in Friesland de tiende ELFSTEDENTOCHT verreden met op veel plekken bar slecht ijs. Jan van der Hoorn wint in tien uur en vijftig minuten. Geen woord in de kroniek. Er zijn geen Friezen meer op Rolduc.

Maar het leven op Rolduc gaat toch gewoon verder met het tweede jongerenconcert door het Maastrichts Symfonie Orkest o.l.v. André Rieu senior, dat demonstreerde wat een pianoconcert precies inhoudt en later verder doorborduurt op de bijdrage van koperblazers aan symfonische muziek. Deze tekst wordt begeleid door een foto van twee jongens, druk bezig in de knutselklas. Op dit punt heb ik eens gekeken in de inhoudsopgave van het jaarboek 1954 en, zoals ik al dacht: het merendeel van de papieren ruimte in het jaarboek wordt opgevreten door ellenlange artikels over de vroegmiddeleeuwse en middeleeuwse geschiedenis van Rolduc als abdij met de nadruk op het wel en wee van de befaamde Augustijnse koorheren. Zo komt Rolduc in het heden in de verdrukking, natuurlijk.

Nu is de tweede editie van de pingpong-intercollegiale tussen Roermond, Sittard, Weert en Rolduc, half februari, ook niet zo heel erg belangrijk. Rolduc moet de kampioensbeker, gewonnen in de eerste editie, in Weert achterlaten en genoegen nemen met een tweede plek. Jammer, maar het overlijden van de bekende Limburgse beeldhouwer (en nog veel meer) Charles Vos op 65-jarige leeftijd (oud-leerling 1901-1906, ontwerper van de gedenksteen in de kruisgang voor de gevallen van de Tweede Wereldoorlog) op vrijdag 19 februari heeft toch meer betekenis. Bovendien eindelijk een vriendelijk kijkend portret in de kroniek.

Zondag 28 februari is carnavalszondag 1954, maar niet op Rolduc, natuurlijk. Er komt een pater praten over het emigratieprobleem, over de vraag hoe jonge Nederlandse gezinnen een nieuwe toekomst kunnen vinden in verre buitenlanden, zoals Canada, Australië en misschien de USA. Dat is weer een heel ander heikel onderwerp dan het immigratieprobleem, waar we vandaag de dag niet over uitgepraat raken. Voor de jongeren draait de "Indianenfilm" "Distant Drums", eigenlijk een Western en voor de ouderen is er een kleinkunstshow, met dans en voordracht en pianospel. Allemaal afleiding natuurlijk. Tegelijk lees ik niets over de drie dagen aanbidding in de kerk met het H. Sacrament in een kostbare monstrans, niet tentoongesteld, maar uitgesteld op het altaar. Ik heb het gevoel dat dit een soort germanisme is, maar het is toch duidelijk wat ik bedoel. Er is een traditie verdwenen of de traditie is zo ingeslepen of gewoon geworden dat zij in het kader van de beknoptheid geen vermelding meer behoeft.

Drie dagen na Aswoensdag is het alweer halftrimester, een welkome onderbreking van enkele dagen van het winterdeel van het schooljaar. Lekker bij de kachel thuis in plaats van door ijskoude gangen rennen of staan te rillen op de cour. Aswoensdag valt in 1953 op 3 maart en dat laatste woord klinkt stilletjes naar lente. Terecht dus dat er een grote foto van de bloemenclub, later de "Serre" (spreek uit Sèer of Saer op z'n Frans, naturellement) hier bij de tekst is afgedrukt. Maar of dat ook zo bedoeld is: een tafereel van elf jongens, gezeten op een muurtje rond een opgehoogd bloemperk, bezig met het verpoten of uitpoten van plantjes. De R.D. J. Janssen, aardrijkskundeleraar, die begin februari benoemd werd tot rector van het Kerkraadse ziekenhuis, vertrekt van Rolduc "om zijn nieuwe standplaats in te nemen". Die standplaats zal niet ver van Roda zijn, want de nieuwe rector heeft te horen gekregen dat hij

voorlopig nog enkele aardrijkskundelessen moet blijven geven op Rolduc. Een paar keer per week een uurtje terugkomen, dus. Voor de bisschop is het behoorlijk schipperen tussen de belangen van de zieke zielen in het hospitaal of die van de jongens, die dringend om kennis verlegen zitten. Er is duidelijk een tekort aan menskracht zou je zeggen en in dat licht doet het bezoek van de filosofen en de zesdegymmers aan de KMA in Breda, de officiersopleiding van het Nederlandse leger, op woensdag 10 maart, de wenkbrauwen fronsen. In het licht van de afnemende belangstelling voor de priesteropleiding is het vreemd dat alternatieve opleidingen de kans krijgen zich aan te prijzen bij de oudere jeugd. Anderzijds: wellicht is het verstandig de jongelui die zijn gaan twifelen over hun roeping, de kans te geven zonder gezichtsverlies te wisselen naar een andere loopbaan. Het kan degenen, die het aangaat, een zee van persoonlijke ellende besparen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Zo luidt toch ons spreekwoord.

Op zondag 21 maart, eerste dag van de lente, geeft de Academie Alberdingk Thijm een levensteken. Deze “discuteerclub” heeft het begin jaren vijftig moeilijk en kan nauwelijks nog jongens vinden (zesdegymmers zijn verplicht lid) om lezingen te houden met uitgeschreven tekst of causerieën te doen zonder het voorlezen van tekst. Eind maart is al de laatste bijeenkomst van schooljaar 1954, nadat de academie in de eerste maanden van het schooljaar vanaf september 1953 met veel moeite een herstart of doorstart heeft gemaakt. De kroniekschrijver maakt niet duidelijk wat er precies aan de hand is. Het lijkt erop dat een traditie van 40-50 jaar verloren dreigt te gaan. Ook de Missievereniging heeft het moeilijk, blijkt op donderdag 25 maart uit een langer bericht in de kroniek over deze bekende tweedehands leerboekenwinkel van Rolduc. De vereniging probeert fondsen te werven om de missie te steunen over de hele wereld. Ik heb in het winkeltje van de Missieclub heel wat Griekse en Latijnse teksten en boeken opgedoken en voor een prikje kunnen aanschaffen. Het voordeel van deze teksten was, dat er vaak lange stukken van aantekeningen en uitgeschreven vertalingen waren voorzien door vorige eigenaren. Super! Als je de moeite deed het gekriebel tussen de drukregels te ontcijferen.

De vereniging gaat in 1954 gebukt onder een lange afwezigheid van hun moderator, een belangrijk vertegenwoordiger van de vereniging in de bestuurlijke organisatie van Rolduc. Inkomsten uit de verkoop van tweedehands boeken lopen terug, maar veel vreugde was er over de priesterwijding van een beschermeling van de vereniging in een Zuid-Oost-Aziatisch land, ene John Bapt. Yung Ch'in. Op de lustrum-dag is er een algemene vergadering, waarop door een inleider de vraag gesteld wordt of Europa niet snel ook een missiegebied wordt, terwijl in de oude missiegebieden de kerk bloeit. Het missiefeest wordt afgesloten met het vertonen van een missiefilm, waarvan de kronieker niet blij werd. En tenslotte in de kruisgangen een tentoonstelling van West-Afrikaanse kunst.

Een nieuw soort leerlingenuitstapje wordt op zaterdagavond 27 maart in de kroniek genoteerd. De leerlingen van de hogere klassen, dat zijn die van 4,5 en 6 gym, mogen naar de Boekenweek Avond in de Boekhandel De Zuid-limburger. Opmerkelijk, maar wat als die avond in een regionaal boekenbal ontaardt? De leraren hebben die avond geheel andere verplichtingen: zij gaan Wilhelm Sittarz feliciteren, die 40 jaar priester is en al die jaren leraar wis- en natuurkunde op Rolduc is geweest. Hij krijgt van zijn collega's “practische geschenken”. Dat staat er en ik heb geen idee wat daarmee bedoeld wordt. Nuttige geschenken, zoals een wandelstok of een mooie zwarte hoed? In ieder geval geen kisten vol

sigaren en flessen vol oude en jonge klare. Dat zal bedoeld zijn. Op de zondag na deze feestelijkheden, krijgt Sittard de gebruikelijke hulde voor gewaardeerde en sympathieke collega's. Hij krijgt een huldigingssessie in de aula te openen met een versje van een klein-Rolducien, een vrolijke speech van een leerling van de cour en tenslotte een huldiging van de President zelf met niets dan lof voor de jubilaris. En de dag wordt nog feestelijker want in 1954 is zondag 28 maart zondag Laetare, zeg maar Halfvasten en daarbij hoort een groot toneelstuk. Dit jaar alweer geen zware Vondel, of een verstikkend psychologisch drama in de loopgraven van een oorlog of een stuk met teveel echte vrouwenrollen. Niks daarvan: het wordt een verrassende keus: Don Torribio van Frederik van Eeden, een politieke comédie, geschreven tegen het einde van de negentiende eeuw over een fictief, maar straatarm volk dat in opstand komt tegen zijn in weelde badende koning. De bespreking van dit stuk, ook weer gewoon ingeschoven in de Kroniek, is zeer lovend, al worden er ook vegen uit de pan uitgedeeld, maar wat wil je ook als vijf jongemannen vrouwenrollen moeten spelen, omdat jonge vrouwen op Roda's planken nog steeds niet zijn toegelaten. Regisseur is de dan nog jonge leraar Engels Chrit Meertens. Hij maakt een einde aan de reeks Bijbelse drama's op Halfvasten door de jaren heen. Eindelijk, aldus de ondergeschoven recensent: 'werkelijk kostelijk geamuseerd', 'uitstekend geslaagd', 'hartveroverend', 'ónovertroffen', 'onvergetelijk', de ene superlatief na de andere. Er lijkt zich een cultuuromslag te voltrekken, zeker voor een kleinseminarie. Maar lang niet alles verandert of gaat overboord: Op zondag 4 april komt een pasgewijde priester, J. De Haan, zijn eerste H. Mis opdragen op Rolduc met assistentie van zijn heeroom, de bekende vrome schrijver Jacq Schreurs en een aubade van de Rolducse harmonie. Op dezelfde dag wordt de Matthäus Passion van JSB. 's middags in de aula gezongen met prima namen bij de solisten en als koor de Heerlense Oratoriumvereniging, met het Maastrichts Stedelijk Orkest alles onder leiding van HOV-dirigent Jan Somers. Deze Passion krijgt maar een korte maar sterke bespreking in de Kroniek. Lees: "Door deze uitvoering is werkelijk Bach's muziek velen naderbij gekomen, waarvan voorzeker het gevolg zal zijn dat zij voor de werken van dit genie zullen blijven openstaan." "Bravo", voeg ik dan toe. Maar bij al dit schoons, blijft Rolduc schools en is de school er ook nog. Velen zullen wellicht met het slotkoor van Bach's passie nog in de oren ("Wir setzen uns mit Tränen nieder...") zich op donderdag 8 april aan de composities voor de hogere klassen zetten.

Daar is het bericht dat de restauratie van de crypte onder het koor van de kerk van Rolduc, het oudste hart van de stichting aan het begin van de elfde eeuw, gereed is. De mijnschadescheuren zijn weg, de beschadigingen (door eeuwen kaarsenwalm en door de aanleg van elektriciteit) aan de wand- en plafondschilderingen zijn bijgewerkt. Enkele niet passende zijaltaren zijn verwijderd en het licht wordt voortaan gedimd door bronzen kappen.

De paasvakantie begint na de lijdensmeditatie op Goede Vrijdagmiddag en de Paaswake voor de achterblijvers wordt weer een echte wake en begint tegen de zaterdagavond en dat is merkwaardigerwijs voor de eerste keer. Er is iets misgegaan in het begin van de maand mei met de planning van de voetbalintercollegiale op 5 mei in Sittard. Rolduc heeft die vijfde mei bij de Paasvakantie getrokken als vrije dag. Er waren geen jongens behalve de voetballers, die nu zonder supporters naar 't Kleesj moeten trekken. Rolduc wordt laatste, schrijft de chroniqueur knarsentandend op. Weer een Zittesje truuk, zal hij gedacht hebben. Die van Rolduc willen toch winnen met voetballen en daar hebben ze het volgende op bedacht. Op zondag 16 mei is er een internationaal toernooi om de Zilveren Bal op Rolducs voetbalveld.

Uitgenodigd zijn de teams van Sportvrienden, Kerkrade, Sportclub Schwebebahn uit Wupperthal, Beien Herne uit Wuppertal en het Rolducse elftal vanzelf natuurlijk. Evenveel teams bij elkaar als bij de intercollegiale natuurlijk. En wie wint die Zilveren Bal natuurlijk? Rolduc. Niet gek: de eerste internationale overwinning.

Op 19 mei beginnen al de schriftelijke eindexamens van de zesgymmers. Die hebben het veel moeilijker dan al die andere Roda-jongens, want die mogen op dezelfde dag lekker een lentedagje uit op jaarlijkse bedevaart naar het Mariakapelletje in Schaesberg. De leden van de Zweefvliegtuigclub gaan zelfs van Schaesberg door naar de Brunsummerheide om daar hun nieuw geknutselde modellen uit te proberen. Maar de filosofen hebben het weer het beste geregeld, die Kuusje. Zij gaan zomaar voor de lol met een bus een dag toeren door de Ardennen. Weliswaar een week en twee dagen later op dinsdag 25 mei, maar toch: ze gaan!

Op vrijdag 28 mei wordt in Rome paus Pius X heilig verklaard. Deze kerkleider overleed in augustus 1914, vlak voor het begin van de eerste wereldoorlog, 79 jaar oud. Hij werd tot paus gekozen in 1903 en stond bekend als een zeer vrome priester, conservatief in zijn opvattingen met grote verering voor Maria. Zijn houding sprak zeer veel mensen aan en velen werden katholiek in die tijd. Na het avondgebed van 28 mei is er een korte toespraak in de kerk over de nieuwe heilige. Dat is een nieuw fenomeen voor Rolduc: een toelichting op de heiligverklaring van een belangrijk persoon. Uit deze verrassende toevoeging aan de dagorde blijkt ondersteuning van deze heiligverklaring en eerbied voor de heilige paus. Wie de toespraak hield wordt niet vermeld, maar hoogstwaarschijnlijk heeft president Van der Mühlen zelf dit initiatief genomen. Op de voorlaatste dag van mei, zondag de dertigste, valt het vierjaarlijkse bezoek van het Groot Seminarie aan Rolduc. Het staat er zo ‘nebenbei’: vierjaarlijkse bezoek, maar het is de allereerste keer bij mijn weten dat dit bezoek met heel wat informatie in de kroniek besproken wordt. De pasgewijde W. Heuvelmans wordt als celebrant van de plechtige hoogmis aangezocht en er zijn al genoeg diakens en subdiakens tussen de Roermondse theologiestudenten om de drie-heren-bezetting vol te maken. De grootseminaristen luisteren de mis ook op met ongetwijfeld gregoriaanse zang en mooie liederen. Alleen het weer werkt niet mee en daarom zijn bezoekers en gastheren gedwongen elkaar in de speelzaal van Groot-Rolduc te amuseren met spelletjes van enig niveau: schaken, dammen, pingpongen en wat dies meer zij, in allerlei geregeld. In de aula is later een welkomstzitting voor de gasten uit Roermond met zang en muziek en aan het diner zijn er geestige speeches, waarbij de beide presidenten elkaar bestoken met bon mots. De **Praeses Major** (dat is die van het Groot Seminarie, natuurlijk), is geestiger dan zijn collega de **Minor** naar de smaak van de kroniekschrijver, maar die van Rolduc zijn beter aan de voetbal: ze verslaan de theologen glansrijk. De seminaristen Maiores hebben nog een verrassing meegebracht voor hun gastheren. Ze voeren een blijspel op in drie bedrijven: “De twee Egyptische dieven” naar een verhaal uit de Historiën van Herodotus. De toneeltekst werd geschreven door Pieter Hendrik Schröder uit Alkmaar in 1953. Deze Schröder is een niet zo bekende Nederlandse schrijver, die zich vooral heeft beziggehouden met het opsporen in archieven van zeepost, brieven van Nederlandse zeevarenden in de zeventiende en achttiende eeuw. Hij zette deze brieven om in gedrukte tekst en gaf ze uit met een toelichting. Bijzonderheid van deze toneeluitvoering op 28 mei is dat de latere, sterk omstreden bisschop Mgr. dr. J. Gijsen in dit stuk meespeelde als eerstejaars grootseminarist Jo Gijsen in de rol van de jonge Egyptenaar Roeroe.

Op 1 juni beginnen de mondelinge eindexamens voor het gymnasium. Jammer voor de examinandi, want drie dagen later zijn de Rolducse Olympische Spelen. Ik bedoel natuurlijk de traditionele Jour des yeux op vrijdag 4 juni: de schoolsportdag of -dagen. Of misschien is het ook gedacht als afleiding van de examenstress. Want op Pinkstermaandag 7 juni barst een zomerfeest los. Na de Hoogmis gaan de jongens van de lagere klassen los in de aula met enkele “geestige blijspelen”. Zo staat het er, maar ik denk dat het om zelfverzonnen “sketches” is gegaan, zoiets als het vertellen van een goeie mop op het toneel in een stukje voor enkele spelers. Na het diner is er een zomerkermis in het bosquet: overal kramen en kraampjes langs de mooie boslanen, waar het gezellig druk is. Het lijkt wel of Rolduc op weg is een theaterschool te worden, want ’s avonds brengen de vijfgyammers nog de “Buskenblazer” op de planken, een middeleeuwse klucht, rond 1350 opgeschreven door een onbekende auteur. En of het nog niet mooi genoeg geweest is op die mooie Pinksterdag in 1954 besluiten de ‘heren filosofen’ (sic!) het zomerfeest met een revue. Intussen moeten de gestreste eindexamenkanten, de laatste groep nog tot donderdag 10 juni wachten op de uitslag van het examen. Ondanks of misschien wel dankzij al die afleidende sport, de zomermarkt en het toneel is het resultaat verbluffend goed. Van de 23 kandidaten is er maar één gezakt en hebben verschillende geslaagden zelfs het predicaat cum laude gekregen.

Op 11 juni valt weer een gat in het onderwijs aan de filosofen. Een afgestudeerd theoloog en ervaren docent theologie aan het filosoficum moet van de bisschop directeur van de Katholiek Actie in Limburg worden en van het “Vrouwelijk Jeugdwerk” als opvolger van Mgr. P.J.M. Jenneskens, die door dezelfde bisschop benoemd werd tot pastoor-deken van Maastricht. Al eerder werd Jenneskens geheim kamerheer en huisprelaat van Pius XII. Hij was een echte Rome-ganger. In 1964 ging de pastoor-deken van Maastricht met emeritaat en ging wonen in het zusterklooster in Imstenrade-Heerlen, waar hij op 30 september 1980 overleed op 89-jarige leeftijd. Het opvolgen van een dergelijk belangrijke geestelijke, al is het ook maar voor een deel van zijn taken is voor Willem Meijs een echte promotie. Hij wordt dan ook feestelijk gehuldigd door de president van Rolduc aan het diner op 12 juni.

Gymnasiumklas Ic heeft de primeur: iets meer dan negen jaar na de tweede wereldoorlog maakt deze klas op 12 juni een uitstapje over de Duitse grens. Pas vier dagen later op 16 juni meldt de kroniek dat op die woensdag alle oorlogsschade aan Roda’s voorgevel is hersteld. Misschien is Ic iets te vroeg op pad gegaan richting oosten. Op zondag 20 juni komt de jaarlijkse grote processie van de voornaamste parochie van Kerkrade, de St. Lambertus, voorbij op Rolduc. Alle jongens gaan meelopen naar Kerkrade na een plechtige openluchtmis op de cour van Rolduc en zeer bijzonder is dat de nieuwe tekenleraar Jos Stassen leidinggeeft aan het aanbrengen van een kleurig zandtapijt op het voorplein, waarover de processie mag lopen.. Later zal Stassen nog veel meer gaan betekenen voor Rolduc, maar dit is het begin. Op deze zondag is er ook tijd voor een quiz voor de oudere leden van die club. De chroniqueur noemt het een ‘agoon’ met een klassiek Grieks woord. Er geven zich maar vier mensen op voor de vraagwedstrijd en doet de kroniek er nog een elitair schepje bovenop. “Quid statis otiosi?” voegt hij de wegblijvende leden toe. Dat betekent zoveel als: Wat staan jullie te lummelen? Bedoeld is: waarom hebben jullie niet gewoon meegedaan met die quiz? Het Latijn is een ingekort citaat uit de parabel over de werkers van het elfde uur uit hoofdstuk 20 van het evangelie volgens Mattheus. Dat verhaal gaat over de landheer die dagloners inhuurt voor de druivenpluk in zijn wijngaard. Hij huurt werkkrachten in vroeg in de ochtend voor

een denarie per dag. Tegen mannen die in de late middag nog werkloos staan te koekeloeren op het marktplein zegt hij Quid statis enz. en stuurt ze ook naar zijn druiven. De vroegen en de laten krijgen aan het eind van de dag allemaal de beloofde ene denarie. De werkers van het eerste uur denken dat ze recht hebben op meer, maar die vlieger gaat niet op. Enfin het verhaal is bekend en voor mijn gevoel maken de vroege werkers terecht bezwaar, maar ze krijgen geen poot aan de grond. Opnieuw een vreemde parabel bij Mattheus.

Het presidentsfeest 1954 op woensdag 23 juni wordt met 5 smalle kolomregeltjes afgedaan. Nog nooit vertoond in al die jaren! Alle gebruikelijke onderdelen van het feest worden opsommenderwijs met één woord genoemd en enkel het avondconcert door het Harmonie Orkest van de Staatsmijn Wilhelmina krijgt een halve volzin. Dat is pas beknopt.

Het slot van deze kroniek van het schooljaarboek 1954 besteedt opvallend veel aandacht aan de intussen vele verenigingen en clubs die op Rolduc zijn opgericht. Het zijn allemaal grote en ook kleinere clubs die zich of nuttig maken voor het algemeen bv door groenonderhoud of toneeltechniek, het draaien van films of het opvoeren van toneelstukken of het inbinden van tijdschriften, het repareren van boeken. Er zijn er ook en dat zijn de meesten die zich op hobby's richten zoals allerlei sporten, scouting (pionieren op zijn Rolducs) knutselen, schilderen, modelvliegtuigen bouwen, manden vlechten enz. enz.

Rolduc, zo zal blijken, wil deze zachte kant van een pittige school vooral gebruiken als een opvallende schoolkwaliteit om de ouders van de jongens en ook nieuwe ouders met jongens naar het kleinseminarie te lokken. Zo maken op donderdag 17 juni verschillende clubs met hun leden uitstapjes naar mooie landschappelijke plekjes in Zuid-Limburg. Op zondag 27 juni is er een ouderdag voor de ouders van leerlingen uit Zuid-Limburg en Roda speelt er meteen op in met een grote tentoonstelling van werkstukjes, die leerlingen in hun vrije tijd en in clubverband gemaakt hebben. Allemaal te zien in de kruisgangen. De chroniqueur gaat daar uitgebreid op in en somt zoveel mogelijk alle onderdelen van het knusse, maar ook mooie Rolducse verenigingsleven op. En de clubs die niet vertegenwoordigd zijn met werkjes laten zich zien met foto's van hun acties en activiteiten. Te veel om op te noemen en na te lopen.

De maandag na de eerste ouderdag komen de leerlingen van de Ondergrondse Vakschool (OVS) van de Domaniale naar de expositie kijken en 's anderendaags zijn de ouders van Noord-Limburgse jongens aan de beurt. Het lijkt een massieve goodwill- en reclame-actie en dat is het natuurlijk ook. En wat meer is: deze actie wordt doorgetrokken in de kroniek van het lopende schooljaar, die ergens in de eerste maanden van het nieuwe schooljaar in druk zal verschijnen in het jaarboek. En dat is nou de reden waarom de kroniek 1953-'54 op zo'n overdreven wijze is volgepleurd met tientallen niet aan de tekst gerelateerde clubfoto's. Bijna zeker een flitsende idee van de dienstdoende kroniek-redacteur, die na afsluiting van de tekst half juli en bij het inleveren van de kopij met foto's in de drukkerij gedacht heeft. Wacht eens! Er wordt altijd gezeurd over meer foto's in de tekst en het is zonde om al die leuke foto's van de club-expositie gewoon in een kartonnen doos te mikken en verder niks. Dat heeft ruimte gekost en daarom werden ook alle toneelrecensies in de kroniek gefrommeld om een aparte toneelrubriek uit te sparen. Er moet heel wat zijn gesteund en gemopperd, en misschien nog wel erger, aan de redactie- en opmaakburelen, maar het is toch gelukt op ongeveer 20 bladzijden. Maar een mooie opmaak en indeling het niet en dat voor een charmeoffensief richting thuisfront van de jongens. Juni besluit met alweer een agoon (quiz) van de

mythologieclub voor de junioren die in veel grotere getale kwamen opdraven dan de senioren. Een uitvoering van de declamatieclub in de aula en we mogen niet weten wie daar heeft staan te declameren en vooral waarover. Op de laatste junidag een zonsverduistering van 80 procent, keurig gepland na het diner dus iedereen kon kijken, mits goed beschermd, maar ook daarover lees ik niks.

In juli neemt de actieve muziek het weer over: vier groepen leerlingen doen een soort pianoconcours in de aula. Ik zie geen bekende namen van latere pianovirtuozen of wonderkinderen zoals de gebroeders Jussen uit Geleen. Er wordt ook op viool en op fluit gespeeld: drie eerste prijzen, drie tweede en nog vier gewone prijzen. Muziek en wedstrijd gaat voor mij niet samen. Misschien had ik dit gewoon moeten overslaan. Op de nationale feestdag in de VS, een zondag dat jaar, geven twee leerlingen van Roda's organist Zeyen het wekelijkse orgelconcert in plaats van hun orgelleraar. Zouden de meest jongens het verschil gemerkt hebben, zegt de kroniekschrijver. Dit kun je op verschillende manieren opvatten. Het publiek heeft totaal geen verstand van orgelspel; en het interesseert ze ook geen bal! Deze jonge organisten-in-spe speelden erg goed. Het verschil met hun leraar is erg klein. Het niveau van organist Zeyen is niet erg hoog. Sommige van zijn leerlingen hebben zijn spelstijl zo snel onder de knie, dat geen verschil te horen is... Een dergelijke opmerking is natuuruurlijk grappig bedoeld. Ik vind ze redelijk bot.

Op dinsdag 6 juli begint de hele school aan de overgang dwz de proefwerken of composities die de laatste kans bieden om het puntentotaal nog wat op te krikken. Leraar klassieke talen F. Stroux wordt aangetikt door een auto op straat. Het is gelukkig niet ernstig: hij blijft behouden voor het lerarencorps.

Aan de stugge blokkers en woordjesstampers worden er atletiekwedstrijden en een handbaltoernooi aangeboden om de stress te breken met gezonde beweging. De exameneindsprint is dan al vier dagen aan de gang. Op zondag 11 juli wordt er door de eerwaarde heren de hele dag vergaderd. De zondagsrust wordt niet benut. Voor de jongens is dat anders. Zij krijgen de "Sjevemeter Jonge" op bezoek met een bont programma voor na het lof. Sjevemeter? Sjevemeter? De uitspraak van dit bijvoeglijk naamwoord dat een plaatsnaam aanduidt in de directe omgeving van Rolduc is beslissend om het woord te begrijpen. Als je Sjevemeter uitspreekt met de nadruk, het accent op de tweede korte lettergreep, kun je horen welke plaats bedoeld is. Dus: Sjuhvémuttur. Dat staat voor Chèvremont (Jonge). En de plaatsnaam alleen is in het onnavolgbare ripuarische patois van de streek tussen Aken en Keulen luidt: Sjevemet, fonetisch Sjeveemut met weer de klemtoon op het langgerekte vee. Ik denk dat als die Jonge oes Sjevemet zich van hun moedertaal bediend hebben voor grappen en grollen, moppen en gekke liedjes, dat het nog een hele toer zal zijn geweest om ze te volgen en te verstaan. Op maandag 12 juli de requiemmis voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, de boodschap "geslaagd of geflatst" van de klassenleraar en daartussenin nog een leuke film en lekker zwemmen en daarna op dinsdag 13 juli is het dan eindelijk zover: HEEM, Heivesch of nao hoehoes. Maar pas na een hoogmis tot dankzegging met de lange lofzang Te Deum laudamus als slot en de prijsboekuitdeling aan de bollebozen. Tot in september, zo rond de eerste week.

Laur Crouzen

